

Мегаподвиги № 3 і № 4 були індивідуальними і належать Заратустрі, який винайшов першу світову універсальну релігію, та В. Вернадському з його правильною теорією будови Землі і прогнозом майбутнього на століття.

Чи буде героїзм українців у війні-2022 визнаний п'ятим мегаподвигом – засвідчить майбутнє. А ми зобов'язані поширювати нооідеї, виявляти і пропонувати нові ноотехнології і ноонауки, виховувати молодь не на основі міфів і здогадів, а на досягненнях нооісторії та інших ноонаук. Всі новітні виміри й дослідження дають докази вказаних та інших досягнень наших пращурів. Мріємо про вибір Вітчизною самостійного ноорозвитку, про те, що якийсь з українських університетів стане першим на планеті **ноозакладом**.

Список використаних джерел:

1. Shaw D. (2022). Telling Humanity's Story through DNA. Geneticist David Reich rewrites the ancient human past / *Harvard Magazine*, 124, 6, July-August (URL: <https://www.harvardmagazine.com/2022/07/feature-ancient-dna>) Appeal 12-11-2022
2. Vernadsky W. L'autotrophie de l'humanité // *Revue générale des sciences*. 1925. No. 17/18. Pp. 495–502 (URL: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k171004/f500.item.zoom>).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-39>

Малініна А. Ф.

*аспірант кафедри історії та філософії,
Бердянський державний педагогічний університет*

МІЖКУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНИХ КОНСУЛІВ У ПОРТОВОМУ МІСТІ БЕРДЯНСЬКУ

Портові міста в силу своєї специфіки традиційно виступали аренами міжкультурної комунікації, яка суттєво впливала чи не на всі аспекти їхнього існування. Не був виключенням в цьому плані і портовий Бердянськ, який ще до отримання ним статусу міста розглядався як потенційна «друга Одеса». Будучи закладений саме з першочерговою метою сприяння експорту зерна з Північного Приазов'я, Бердянськ досить швидко став місцем облаштування чисельних іноземних консульств. Ці консульські установи стали невід'ємною складовою

«культурної мапи» Бердянська, тоді як консули відігравали значущу роль у міжкультурних зв'язках у місті та регіоні. Саме цій проблематиці і присвячена наша розвідка.

Попри безумовну актуальність, проблематика, пов'язана з історією іноземних консульств і в цілому в Україні, і безпосередньо в портовому Бердянську, довго залишалась на маргінесі наукових зацікавлень дослідників. Для Бердянська історіографічна ситуація почала кардинально змінюватись із 2016 року, коли Ігорем Лиманом і Вікторією Константіною була започаткована книжкова серія «Історія іноземних консульств на Півдні України» і побачив світ її перший випуск – книга «Європейське спрямування Північного Приазов'я в імперську добу: британські консульські рапорти про італійське судноплавство», яка базувалась на документах консульств у Бердянську та Маріуполі [1]. Згодом були опубліковані ще чотири книги цієї серії, що стосувались діяльності британського, німецького та грецького консульств у Бердянську [8; 9; 10; 11]. Крім цих монографій, побачила світ і низка статей, присвячених діяльності окремих консулів у портовому місті на узбережжі Азовського моря [2; 3; 4; 5; 6; 7].

Втім, перелік іноземних консульств, які впливали на конкретику міжкультурної взаємодії, був значно ширший за той, який на сьогодні вже вивчений.

Сама хронологія заснування іноземних консульських установ у Бердянську може розглядатись як етапність розбудови міжкультурних зв'язків у місті та регіоні. Згідно зі «Списками іноземних консулів у Бердянську в XIX – на початку XX ст.» хронологія поповнення репрезентованості закордонних держав у місті була такою: 1836 р. – Сардинія, 1842 – Сицилія, 1856 – Данія, 1857 – Австрія і Греція, 1858 – Бельгія, Велика Британія та Тоскана, 1859 – Пруссія, 1861 – Мекленбург-Шверін, Франція, Нідерланди, Швеція і Норвегія, 1868 – Північно-німецький союз, 1869 – Римська держава, Італія, 1869 – Австро-Угорщина, 1870 – Османська імперія та Іспанія, 1871 – Німецька імперія [10, с. 229-252].

Консули були глибоко залучені до міжкультурної комунікації між країнами, які вони представляли, і населенням своїх консульських округів (територіальні межі яких значно варіювались в залежності від країни, але, зрозуміло, обов'язково включали саме місто Бердянськ). Причому вони були залучені до цієї комунікації великою мірою саме з огляду на регламентовані їхніми державами обсяги консульських повноважень. Якщо узагальнювати, саме консули мали брати участь у багатьох сферах комунікації підданих репрезентованої ними держави з представниками місцевої бюрократії, чиновництва тощо.

Фактично, сама географія країн, чиї консульські представництва діяли в Бердянську, добре корелювала з прапорами, під якими іноземні судна заходили до Бердянського порту, аби експортувати звідти зерно. І саме різнопланове сприяння екіпажам цих суден було важливою складовою консульських функцій. Сприяння у тому числі і в аспекті безпроблемної міжкультурної комунікації, включно із наданням послуг перекладача.

При цьому далеко не в кожному випадку самі іноземні консули були підданими держави, інтереси якої представляли, і не в кожному випадку належали до «титульного етносу» цієї держави. Тож в таких випадках вони самі не обов'язково були носіями культури (мови, традицій тощо) відповідної країни.

Для кращого розуміння цього важливо мати на увазі, що в Бердянську була доволі поширеною практика, коли одна особа одночасно представляла інтереси двох а то й більше іноземних держав. Адже в повітовому місті деяким країнам часто просто важко було відшукати гідного представника, згодного виконувати такі зобов'язання. Тим більше, що в абсолютній більшості випадків консульські обов'язки виконувались на безоплатній основі.

В багатьох випадках іноземними консулами ставали іноземні піддані, які на момент призначення вже тривалий час мешкали в Російській імперії і безпосередньо в Бердянську. Тож вони вже були більш чи менш глибоко інтегровані в місцеву культуру. При цьому залишаючись і носіями культури країни, яку представляли.

Маємо і низку прикладів міжкультурної комунікації безпосередньо а родинях іноземних консулів. Скажімо, дружина британського підданого, віце-консула Великої Британії в Бердянську Джона Грієвза тривалий час була баварською підданою і, відповідно, носієм баварської культури. Це дало Грієвзу підстави ще до того, як стати віце-консулом Великої Британії, звернутись до уряду Німецької імперії, пропонуючи свою кандидатуру на вакантну посаду її консула в Бердянську.

Окремим цікавим аспектом є міжкультурна комунікація всередині самої консульської «корпорації» Бердянська. Будучи «вершками» місцевого суспільства, вони тісно комунікували між собою, і метричні книги місцевих церков зберегли чимало записів про набуття консулами різних держав духовної спорідненості через участь у хрещеннях і вінчаннях.

В цілому проблематика міжкультурних зв'язків у контексті діяльності іноземних консулів є вельми цікавим аспектом і локальної історії, і історії міжнародних відносин, тож вона потребує подальшого глибокого предметного вивчення.

Список використаних джерел:

1. Konstantinova Victoria, Lyman Igor, Ignatova Anastasiya. *European Vector of the Northern Azov in the Imperial Period: British Consular Reports about Italian Shipping* (Berdyansk: Tkachuk O.V., 2016), 184 p.
2. Lyman Igor, Konstantinova Victoria, British Consul in Berdyansk Cumberbatch, Great-Greatgrandfather of Modern Sherlock Holmes. *Scriptorium nostrum*. 2017. № 2 (8). С. 195-207.
3. Lyman Igor, Konstantinova Victoria, British Vice-Consul in Berdyansk John Edward Greaves. *Scriptorium nostrum*. 2016. № 2 (5). С. 86-108.
4. Lyman Igor, Konstantinova Victoria, William George Wagstaff – British Consul, Responsible for Ekaterinoslav Province and Ports of the Sea of Azov. *Історія і культура Придніпров'я: Невідомі та маловідомі сторінки*. 2016. Вип. 12. С. 57-62.
5. Константинова В.М. Віце-консул Великої Британії у Бердянську Харві Роберт Лоу та його рапорти. *Scriptorium nostrum*. 2016. № 3 (6). С. 76-91.
6. Лиман І., Константинова В. Британський консул у Бердянську Вільям Георг Вагстаф. *Scriptorium nostrum*. 2015. № 3. С. 72-90.
7. Лиман І.І., Константинова В.М. На захисті інтересів Великої Британії у Північному Приазов'ї: консул Джеймс Ернест Наполеон Зораб. *Історія торгівлі, податків та мита*. 2015. № 2. С. 139-156.
8. Лиман Ігор, Константинова Вікторія, Данченко Євген. *Британський консул і промисловець Джон Грієвз* (Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017). 200 с. Текст англ., укр.
9. Лиман Ігор, Константинова Вікторія. *Грецька громада та консули Греції у Бердянську XIX – початку XX століття*. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 494 с., іл. Текст укр., грецькою.
10. Лиман Ігор, Константинова Вікторія. *Німецькі консули в Північному Приазов'ї* (Дніпро: ЛІРА, 2018). 500 с.: іл., к.
11. Лиман Ігор, Константинова Вікторія. *Український Південь очима консулів Британської імперії 19 – початку 20 ст. Том 1: Британські консули в портовому місті Бердянську* (Київ, 2018). 630 с., іл. Текст англ., укр.